ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
PAOLO MENGOZZI
της 15ης Δεκεμβρίου 2011 [1]

Υπόθεση C-604/10

Football Dataco Ltd
Football Association Premier League Ltd
Football League Limited
Scottish Premier League Ltd
Scottish Football League
PA Sport UK Ltd
κατά
Yahoo! UK Limited
Stan James (Abingdon) Limited
Stan James PLC
Enetpulse APS

[αίτηση του Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division), Ηνωμένο Βασίλειο, για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως]

«Οδηγία 96/9/ΕΚ — Νομική προστασία των βάσεων δεδομένων — Προγράμματα αγώνων πρωταθλημάτων ποδοσφαίρου — Δικαίωμα του δημιουργού»

1. Με την κρινόμενη υπόθεση, το Δικαστήριο καλείται να συμπληρώσει τη νομολογία του σε σχέση με τη δυνατότητα να προστατεύονται τα προγράμματα αγώνων πρωταθλήματος ποδοσφαίρου βάσει της οδηγίας 96/9/ΕΚ σχετικά με τη νομική προστασία των βάσεων δεδομένων (στο εξής και: οδηγία) [2]. Το 2004, το Δικαστήριο είχε διευκρινίσει ότι τα εν λόγω προγράμματα δεν μπορούν, κατ' αρχήν, να προστατευθούν βάσει του, όπως καλείται, ειδικής φύσεως δικαιώματος το οποίο προβλέπει η οδηγία. Για να συμπληρωθεί η εικόνα, πρέπει πλέον να εξακριβωθεί αν είναι εφαρμοστέα, και υπό ποιες προϋποθέσεις, η προστασία την οποία παρέχει το δικαίωμα του δημιουργού.

I – Νομοθετικό πλαίσιο

2. Η οδηγία 96/9 προβλέπει δύο διαφορετικά είδη προστασίας για τις βάσεις δεδομένων. Πρώτον, την προστασία βάσει του δικαιώματος του δημιουργού, την οποία το άρθρο 3 της οδηγίας ορίζει ως εξής:

«1. Σύμφωνα με την παρούσα οδηγία, οι βάσεις δεδομένων οι οποίες λόγω της επιλογής ή της διευθέτησης του περιεχομένου τους αποτελούν πνευματικά δημιουργήματα προστατεύονται ως τοιαύτα βάσει του δικαιώματος του δημιουργού. Δεν εφαρμόζονται άλλα κριτήρια προκειμένου να προσδιορισθεί αν επιδέχονται προστασία.

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η ιταλική.

2 — Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 11ης Μαρτίου 1996 (ΕΕ L 77, σ. 20).

2. Η προστασία βάσει του δικαιώματος του δημιουργού που παρέχεται στις βάσεις δεδομένων σύμφωνα με την παρούσα οδηγία δεν εκτείνεται στο περιεχόμενό τους και δεν θίγει κανένα από τα δικαιώματα που υφίστανται για το εν λόγω περιεχόμενο.»

3. Δεύτερον, το άρθρο 7 της οδηγίας προβλέπει ένα άλλο είδος προστασίας, ειδικής φύσεως, όπως αποκαλείται, για τις βάσεις δεδομένων των οποίων η δημιουργία απαιτεί «ουσιώδη επένδυση»:

«1. Τα κράτη μέλη παρέχουν στον κατασκευαστή μιας βάσης δεδομένων το δικαίωμα να απαγορεύει την εξαγωγή ή/και επαναχρησιμοποίηση του συνόλου ή ουσιώδους μέρους, αξιολογούμενου ποιοτικά ή ποσοτικά, του περιεχομένου της βάσης δεδομένων, εφόσον η απόκτηση, ο έλεγχος ή η παρουσίαση του περιεχομένου της βάσης καταδεικνύουν ουσιώδη ποιοτική ή ποσοτική επένδυση.

[…]

4. Το δικαίωμα που αναφέρεται στην παράγραφο 1 ισχύει ανεξάρτητα από το εάν η εν λόγω βάση δεδομένων επιδέχεται προστασία βάσει του δικαιώματος του δημιουργού ή άλλων δικαιωμάτων. Επιπλέον, ισχύει ανεξάρτητα από το εάν το περιεχόμενο της εν λόγω βάσης δεδομένων επιδέχεται προστασία βάσει του δικαιώματος του δημιουργού ή άλλων δικαιωμάτων. Η προστασία των βάσεων δεδομένων βάσει του δικαιώματος που αναφέρεται στην παράγραφο 1 δεν θίγει ενδεχόμενα δικαιώματα επί του περιεχομένου τους.»

4. Το άρθρο 14 της οδηγίας ρυθμίζει τον χρόνο εφαρμογής και προβλέπει, στην παράγραφο 2, τον κανόνα που εφαρμόζεται όταν μια βάση δεδομένων προστατευόταν βάσει του δικαιώματος του δημιουργού πριν από την έναρξη ισχύος της οδηγίας, αλλά δεν πληροί τις απαιτήσεις τις οποίες προβλέπει η οδηγία για την προστασία αυτού του τύπου:

«[…] όταν μια βάση δεδομένων η οποία, κατά την ημερομηνία δημοσίευσης της παρούσας οδηγίας, προστατεύεται σε κράτος μέλος δυνάμει καθεστώτος του δικαιώματος του δημιουργού δεν πληροί τα κριτήρια επιλεξιμότητας για την προστασία βάσει του δικαιώματος του δημιουργού που προβλέπονται στο άρθρο 3 παράγραφος 1, η παρούσα οδηγία δεν έχει ως αποτέλεσμα να συμπτυχθεί στο εν λόγω κράτος μέλος η τρέχουσα διάρκεια προστασίας που έχει χορηγηθεί στα πλαίσια του προαναφερόμενου καθεστώτος».

II – Πραγματικά περιστατικά, κύρια δίκη και προδικαστικά ερωτήματα

5. Οι εταιρίες Football Dataco Ltd κ.λπ. (στο εξής: Football Dataco κ.λπ.) διοργανώνουν τα πρωταθλήματα ποδοσφαίρου της Αγγλίας και της Σκωτίας. Στο πλαίσιο αυτό, εκπονούν και δημοσιεύουν κατάλογο όλων των συναντήσεων κάθε έτους γι' αυτά τα πρωταθλήματα. Οι αντίδικοί τους, Yahoo! UK Limited κ.λπ. (στο εξής: Yahoo κ.λπ.) χρησιμοποιούν τα εν λόγω προγράμματα ποδοσφαιρικών αγώνων για τη δημοσίευση ειδήσεων και πληροφοριών ή/και για τη διοργάνωση δραστηριοτήτων στοιχημάτων.

6. Οι Football Dataco κ.λπ. ζητούν ουσιαστικά από τις Yahoo κ.λπ. την πληρωμή δικαιωμάτων για τη χρήση των προγραμμάτων ποδοσφαιρικών αγώνων που εκπονούν. Ισχυρίζονται ότι τα προγράμματα αυτά προστατεύονται σύμφωνα με την οδηγία, είτε βάσει του δικαιώματος του δημιουργού είτε βάσει του ειδικής φύσεως δικαιώματος.

7. Τα εθνικά δικαστήρια απέκλεισαν το ενδεχόμενο προστασίας βάσει του ειδικής φύσεως δικαιώματος, λόγω του ότι το Δικαστήριο έχει αποφανθεί για το θέμα προσφάτως και σαφώς, με τέσσερις αποφάσεις του τμήματος μείζονος συνθέσεως του Νοεμβρίου 2004[3]. Το αιτούν δικαστήριο εκτιμά, όμως, ότι δεν έχει κριθεί το ζήτημα το σχετικό με τη δυνατότητα προστασίας βάσει του δικαιώματος του δημιουργού, το οποίο δεν είχε ανακύψει στο πλαίσιο των υποθέσεων που κρίθηκαν το 2004. Κατά συνέπεια, ανέστειλε τη δίκη και υπέβαλε τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Ποια είναι η έννοια των όρων “βάσεις δεδομένων οι οποίες, λόγω της επιλογής ή της διευθέτησης του περιεχομένου τους, αποτελούν πνευματικά δημιουργήματα” του άρθρου 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 96/9/ΕΚ σχετικά με τη νομική προστασία των βάσεων δεδομένων και ειδικότερα:

α) πρέπει η διανοητική προσπάθεια και η ικανότητα για τη δημιουργία δεδομένων να αποκλείονται;

β) συνεπάγονται σημασιολογική προσθήκη σε προϋπάρχον δεδομένο οι όροι “επιλογή ή διευθέτηση” (όπως κατά τον καθορισμό της ημερομηνίας ενός ποδοσφαιρικού αγώνα);

γ) απαιτεί η έννοια “πνευματική εργασία του δημιουργού” οτιδήποτε πέραν της σημαντικής εργασίας και της ικανότητας του δημιουργού, και εφόσον η απάντηση είναι καταφατική περί τίνος πρόκειται;

2) Αποκλείει η οδηγία εθνικά δικαιώματα δημιουργού επί βάσεων δεδομένων διαφορετικά από εκείνα που προβλέπει η οδηγία;»

III – Επί του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος

8. Με το πρώτο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί ουσιαστικά από το Δικαστήριο να διευκρινίσει υπό ποιες προϋποθέσεις μπορεί μια βάση δεδομένων να προστατευθεί, κατά την έννοια της οδηγίας 96/9, βάσει του δικαιώματος του δημιουργού. Για να δοθεί πρόσφορη απάντηση σε αυτό το ερώτημα, είναι απαραίτητο, κατ’ αρχάς, να γίνει ανακεφαλαίωση της νομολογίας του Δικαστηρίου σχετικά με τα προγράμματα ποδοσφαιρικών αγώνων και, στη συνέχεια, να εξεταστεί ποιες είναι οι σχέσεις μεταξύ των δύο τύπων προστασίας τους οποίους προβλέπει η οδηγία: το δικαίωμα του δημιουργού, αφενός, και το ειδικής φύσεως δικαίωμα, αφετέρου.

Α — *Η σχετική νομολογία του Δικαστηρίου*

9. Με τη νομολογία του Δικαστηρίου για την προστασία των βάσεων δεδομένων —και ειδικότερα με τις προαναφερθείσες αποφάσεις του Νοεμβρίου 2004— διευκρινίστηκαν δύο θεμελιώδη σημεία τα οποία πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά την εξέταση των κρινομένων προδικαστικών ερωτημάτων.

10. Πρώτον, ένα πρόγραμμα ποδοσφαιρικών αγώνων, ακόμα και αν αποτελείται από απλό κατάλογο συναντήσεων, πρέπει να θεωρείται βάση δεδομένων κατά την έννοια της οδηγίας[4]. Αυτό θεωρείται δεδομένο τόσο από το αιτούν δικαστήριο όσο και από όλους τους διαδίκους που υπέβαλαν παρατηρήσεις και συνεπώς δεν χρειάζεται να σχολιαστεί περαιτέρω.

3 — Αποφάσεις της 9ης Νοεμβρίου 2004, C-46/02, Fixtures Marketing (Συλλογή 2004, σ. I-10365), C-203/02, The British Horseracing Board κ.λπ. (Συλλογή 2004, σ. I-10415), C-338/02, Fixtures Marketing (Συλλογή 2004, σ. I-10497), και C-444/02, Fixtures Marketing (Συλλογή 2004, σ. I-10549).

4 — Απόφαση C-444/02, Fixtures Marketing, προαναφερθείσα στην υποσημείωση 3 (σκέψεις 23 έως 36).

11. Δεύτερον, ένα πρόγραμμα ποδοσφαιρικών αγώνων δεν πληροί τις προϋποθέσεις που προβλέπει το άρθρο 7 της οδηγίας για την προστασία βάσεως δεδομένων βάσει του ειδικής φύσεως δικαιώματος. Αυτό οφείλεται στο ότι η εκπόνηση του προγράμματος, δηλαδή η εισαγωγή σε κατάλογο μιας σειράς προϋπαρχόντων στοιχείων (των δεδομένων που αφορούν κάθε συνάντηση) δεν απαιτεί ουσιώδη επένδυση για την απόκτηση, τον έλεγχο ή την παρουσίαση των δεδομένων[5]. Αλλά και η πτυχή αυτή, όπως προανέφερα, θεωρείται δεδομένη από το αιτούν δικαστήριο (μολονότι ορισμένοι από τους διαδίκους της κύριας δίκης είχαν ζητήσει να υποβληθούν στο Δικαστήριο και ορισμένα ερωτήματα σχετικά με το ειδικής φύσεως δικαίωμα), το οποίο περιόρισε τα ερωτήματά του στην προστασία βάσει του δικαιώματος του δημιουργού.

Β — *Η σχέση μεταξύ της προστασίας βάσει του δικαιώματος του δημιουργού και της προστασίας ειδικής φύσεως*

12. Ένα άλλο σημείο το οποίο πρέπει οπωσδήποτε να διευκρινιστεί πριν εξεταστεί το πρώτο ερώτημα αφορά τη σχέση μεταξύ των δύο τύπων προστασίας τους οποίους προβλέπει η οδηγία. Πράγματι, η γραμματική διατύπωση των εφαρμοστέων διατάξεων γεννά το ερώτημα μήπως υπάρχει *ιεραρχική σχέση* μεταξύ της προστασίας βάσει του δικαιώματος του δημιουργού και της προστασίας ειδικής φύσεως. Σύμφωνα με αυτή την ερμηνεία, η οποία υποστηρίζεται από αξιόπιστες πλευρές[6] και μνημονεύθηκε εμμέσως με ορισμένες αγορεύσεις κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η ειδικής φύσεως προστασία θεωρείται προστασία δεύτερου επιπέδου που μπορεί να αναγνωριστεί όταν μια βάση δεδομένων δεν διαθέτει την πρωτοτυπία που είναι απαραίτητη ούτως ώστε να επιδέχεται προστασία βάσει του δικαιώματος του δημιουργού. Στην περίπτωση αυτή, το γεγονός ότι το Δικαστήριο απέκλεισε, με τις αποφάσεις του Νοεμβρίου 2004, την (κατά κάποιο τρόπο ελάσσονα) ειδικής φύσεως προστασία των ποδοσφαιρικών πρωταθλημάτων αποκλείει αυτομάτως και την (κατά κάποιο τρόπο μείζονα) προστασία βάσει του δικαιώματος του δημιουργού.

13. Εντούτοις, η προσεκτική εξέταση της οδηγίας αποδεικνύει ότι η προσέγγιση αυτή δεν είναι ορθή και ότι οι δύο τύποι προστασίας πρέπει να θεωρηθούν απολύτως αυτοτελείς, όπως φαίνεται πράγματι να δέχονται και όλοι οι μετέχοντες στη διαδικασία που υπέβαλαν παρατηρήσεις, περιλαμβανομένης και της Επιτροπής.

14. Πράγματι, θα πρέπει να επισημανθεί ότι η οδηγία διαχωρίζει το αντικείμενο των δύο τύπων προστασίας. Αφενός, η προστασία βάσει του δικαιώματος του δημιουργού επικεντρώνεται κυρίως στη *δομή* της βάσεως δεδομένων, δηλαδή στον τρόπο με τον οποίο η βάση δεδομένων δημιουργήθηκε in concreto από τον δημιουργό της, μέσω της επιλογής του υλικού που περιλήφθηκε σε αυτή ή του τρόπου παρουσιάσεώς του. Εξάλλου, το άρθρο 3, παράγραφος 2, διευκρινίζει σαφώς ότι το δικαίωμα του δημιουργού, το οποίο προβλέπει, «δεν εκτείνεται στο περιεχόμενο» της βάσεως δεδομένων, το οποίο μπορεί να προστατεύεται αυτοτελώς βάσει του δικαιώματος του δημιουργού, αλλά δεν προστατεύεται λόγω της εισαγωγής του σε προστατευόμενη βάση δεδομένων. Με τη δέκατη πέμπτη αιτιολογική σκέψη επισημαίνεται ότι η προστασία βάσει του δικαιώματος του δημιουργού «αφορά τη διάρθρωση της βάσης». Αντιθέτως, η ειδικής φύσεως προστασία έγκειται απλώς σε δικαίωμα απαγορεύσεως πράξεων εξαγωγής ή/και επαναχρησιμοποιήσεως *του περιεχομένου της βάσεως δεδομένων*. Το δικαίωμα αυτό αναγνωρίζεται προκειμένου να προστατευθεί όχι η πρωτοτυπία της βάσεως δεδομένων καθεαυτή, αλλά προκειμένου να αποζημιωθεί η προσπάθεια που καταβάλλεται για την απόκτηση, τον έλεγχο ή/και την παρουσίαση των δεδομένων που περιέχονται σε αυτή[7].

5 — Απόφαση C-46/02, Fixtures Marketing, προαναφερθείσα στην υποσημείωση 3 (σκέψεις 44 έως 47).

6 — Με ανάλογη επιχειρηματολογία βλ., ιδίως, έγγραφο εργασίας της ΓΔ Εσωτερικής Αγοράς της 12ης Δεκεμβρίου 2005, *First evaluation of Directive 96/9/EC on the legal protection of databases*, που δημοσιεύεται στον δικτυακό τόπο της Επιτροπής.

7 — Απόφαση C-46/02, Fixtures Marketing, προαναφερθείσα στην υποσημείωση 3 (σκέψη 39). Ειρήσθω εν παρόδω ότι η ιταλική απόδοση του άρθρου 7 της οδηγίας φαίνεται να απαιτεί η ουσιώδης επένδυση να αφορά την απόκτηση, τον έλεγχο *και* την παρουσίαση των δεδομένων. Αντιθέτως, η ερμηνεία του Δικαστηρίου συνάδει με τις υπόλοιπες γλωσσικές αποδόσεις, στις οποίες χρησιμοποιείται ο σύνδεσμος *ή*: η ουσιώδης επένδυση μπορεί να επιδέχεται προστασία ακόμα και αν αφορά μόνο την απόκτηση, μόνο τον έλεγχο ή μόνο την παρουσίαση των δεδομένων.

15. Επομένως, μια βάση δεδομένων μπορεί να προστατεύεται αποκλειστικά βάσει του δικαιώματος του δημιουργού, αποκλειστικά βάσει του ειδικής φύσεως δικαιώματος, και από τα δύο ή από κανένα, ανάλογα με την περίπτωση.

Γ — *Ο όρος «βάση δεδομένων» κατά την έννοια της οδηγίας*

16. Το γεγονός ότι, όπως προαναφέρθηκε, οι δύο πιθανοί τύποι προστασίας βάσεως δεδομένων είναι εντελώς ανεξάρτητοι μεταξύ τους δεν σημαίνει, εντούτοις, ότι η έννοια της βάσεως δεδομένων, όπως προσδιορίστηκε από το Δικαστήριο με τις αποφάσεις του Νοεμβρίου 2004, πρέπει να διαφέρει ανάλογα με τον τύπο δικαιώματος. Αντιθέτως, είμαι πεπεισμένος ότι ο όρος πρέπει αναγκαστικά να έχει την ίδια έννοια και στις δύο περιπτώσεις. Είναι εντελώς παράλογο μια κεντρική έννοια της οδηγίας, ο ορισμός της οποίας δίδεται με το άρθρο 1, να έχει διαφορετική εμβέλεια, χωρίς το γράμμα των διατάξεων να προσφέρει κάποιο επιχείρημα προς την κατεύθυνση αυτή, για την ερμηνεία δύο διαφορετικών άρθρων του νομοθετικού κειμένου, τα οποία εξάλλου διατηρούν πλήρως την αξία τους αν ερμηνευθούν υπό το πρίσμα ενιαίας έννοιας του όρου «βάση δεδομένων». Το δικαίωμα του δημιουργού μπορεί να προστατεύει τη δομή της βάσεως δεδομένων, ενώ το ειδικής φύσεως δικαίωμα προστατεύει το περιεχόμενό της: αυτό όμως δεν σημαίνει σε καμία περίπτωση ότι υπάρχουν δύο διαφορετικές έννοιες του όρου «βάση δεδομένων».

17. Συναφώς, το Δικαστήριο έχει διευκρινίσει ότι το πλαίσιο προστασίας το οποίο παρέχει η οδηγία *δεν περιλαμβάνει τη φάση της δημιουργίας των δεδομένων, αλλά μόνο τη φάση αποκτήσεως, ελέγχου και παρουσιάσεώς τους*[8]. Επομένως, η ερμηνεία πρέπει να προσδιορίζει τη «βάση δεδομένων», αποδίδοντας προσοχή στη χάραξη σαφούς διαχωριστικής γραμμής μεταξύ του χρονικού σημείου δημιουργίας των δεδομένων, το οποίο δεν ενδιαφέρει την οδηγία, και του χρονικού σημείου αποκτήσεως ή επεξεργασίας των δεδομένων, το οποίο, αντιθέτως, ενδιαφέρει, προκειμένου να κριθεί αν η βάση δεδομένων επιδέχεται ή όχι προστασία.

18. Το Δικαστήριο έχει προβεί σε αυτή τη διάκριση μεταξύ δημιουργίας και εισαγωγής των δεδομένων στο πλαίσιο της εξετάσεως της ειδικής φύσεως προστασίας. Κατά την άποψή μου, εντούτοις, οι κρίσεις του Δικαστηρίου αφορούν γενικότερα την έννοια του όρου «βάση δεδομένων» σύμφωνα με την οδηγία. Με τη διευκρίνιση αυτή αποσαφηνίζεται οριστικά ότι η οδηγία προστατεύει *τη δημιουργία βάσεων δεδομένων* —από τις δύο απόψεις της δομής των βάσεων δεδομένων και της αποκτήσεως των δεδομένων— *αλλά δεν διέπει την προστασία των δεδομένων καθεαυτά*. Εξάλλου, σκοπός της οδηγίας είναι να ενθαρρύνει την ανάπτυξη συστημάτων αποκτήσεως και χρησιμοποιήσεως πληροφοριών[9], και όχι τη δημιουργία δεδομένων. Σχολιάζοντας την έννοια της βάσεως δεδομένων, το Δικαστήριο έχει επιμείνει επανειλημμένα στην ανεξάρτητη πληροφοριακή αξία των δεδομένων που περιλαμβάνονται στη βάση δεδομένων[10].

19. Το να μην λαμβάνονται υπόψη για τους σκοπούς της οδηγίας οι δραστηριότητες δημιουργίας των δεδομένων είναι απολύτως λογικό και σε σχέση με το δικαίωμα του δημιουργού, αφής στιγμής, όπως υπογραμμίζει η οδηγία, τα δεδομένα *μπορούν να προστατεύονται καθεαυτά βάσει του δικαιώματος του δημιουργού*, εφόσον πληρούν τις προϋποθέσεις προς τούτο, ανεξαρτήτως της υπάρξεως δικαιώματος του δημιουργού επί της βάσεως δεδομένων.

20. Θα πρέπει επίσης να επισημανθεί ότι, στην κρινόμενη υπόθεση, η ιδέα να χρησιμοποιηθεί η προστασία βάσει του δικαιώματος του δημιουργού, προκειμένου να προστατευθούν προγράμματα ποδοσφαιρικών αγώνων, μοιάζει τουλάχιστον περίεργη. Πράγματι, όπως επισήμανα ανωτέρω, το δικαίωμα του δημιουργού προστατεύει ιδίως, στην περίπτωση βάσεως δεδομένων, το «εξωτερικό»

8 — Αποφάσεις C-444/02, Fixtures Marketing, προαναφερθείσα στην υποσημείωση 3 (σκέψεις 39 έως 40), και C-338/02, Fixtures Marketing, προαναφερθείσα στην υποσημείωση 3 (σκέψη 25).

9 — Απόφαση C-444/02, Fixtures Marketing, προαναφερθείσα στην υποσημείωση 3 (σκέψη 28).

10 — Όπ.π., σκέψεις 29 και 33 έως 35.

μέρος της, τη δομή της. Εξ όσων αντιλαμβάνομαι, οι Yahoo κ.λπ. χρησιμοποιούν *τα δεδομένα* που καταρτίζουν οι εταιρίες οι οποίες διοργανώνουν τα πρωταθλήματα και όχι τον τρόπο με τον οποίο ενδεχομένως οι εταιρίες αυτές δημοσιοποιούν τα δεδομένα. Ήταν απολύτως εύλογο, πριν αποκλειστεί αυτή η δυνατότητα με τις αποφάσεις του Δικαστηρίου του 2004, το μόνο είδος προστασίας το οποίο λάμβαναν υπόψη οι διοργανώτριες εταιρίες να είναι η προστασία ειδικής φύσεως, με την οποία, όπως προαναφέρθηκε, προστατεύεται μάλλον το περιεχόμενο βάσεως δεδομένων (ή καλύτερα η προσπάθεια που είναι απαραίτητη για την απόκτηση και την παρουσίασή του) και όχι η δομή της. Η προσφυγή στο δικαίωμα του δημιουργού εμφανίζεται ως λύση ανάγκης, μετά τον αποκλεισμό της ειδικής φύσεως προστασίας από το Δικαστήριο. Εξάλλου, δεν είναι βέβαιο ότι η ενδεχόμενη προστασία των προγραμμάτων ποδοσφαιρικών αγώνων βάσει του δικαιώματος του δημιουργού θα εμπόδιζε τη δραστηριότητα την οποία ασκούν σήμερα οι Yahoo κ.λπ., η οποία, όπως προκύπτει από τη δικογραφία, περιορίζεται απλώς στη χρησιμοποίηση μόνο των δεδομένων (ημερομηνίες, ώρες και ομάδες των διαφόρων συναντήσεων) και όχι της δομής της βάσεως δεδομένων.

21. Κατόπιν των προεκτεθέντων, θα προχωρήσω στην εξέταση των τριών υποερωτημάτων τα οποία υποβάλλει το αιτούν δικαστήριο. Με την απάντηση που θα δοθεί σε αυτά θα καταστεί δυνατόν, όπως θα εκτεθεί κατωτέρω, να δοθεί συνολική απάντηση στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα.

Δ — Επί *του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος, στοιχείο α*

22. Με το πρώτο από τα τρία υποερωτήματα, το αιτούν δικαστήριο ερωτά το Δικαστήριο αν η δραστηριότητα που αφορά τη δημιουργία των δεδομένων τα οποία εισάγονται στη βάση δεδομένων πρέπει να λαμβάνεται υπόψη προκειμένου να καθοριστεί αν η εν λόγω βάση δεδομένων επιδέχεται ή όχι προστασία βάσει του δικαιώματος του δημιουργού.

23. Η απάντηση σε αυτό το ερώτημα προκύπτει ευθέως από όσα επισήμανα ανωτέρω σχετικά με την αναγκαστικά ενιαία έννοια του όρου «βάση δεδομένων» σύμφωνα με την οδηγία. Οι προσπάθειες που καταβάλλονται για τη *δημιουργία* των δεδομένων δεν μπορούν να ληφθούν υπόψη για την εκτίμηση του δικαιώματος προστασίας βάσει του δικαιώματος του δημιουργού, ακριβώς όπως δεν μπορούν να ληφθούν υπόψη, σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, για την εκτίμηση του δικαιώματος προστασίας ειδικής φύσεως. Η δημιουργία των δεδομένων είναι δραστηριότητα που δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας.

24. Επισημαίνεται, εξάλλου, ότι, αν και οι δραστηριότητες που αφορούν τη δημιουργία των δεδομένων δεν μπορούν, όπως έχει κρίνει το Δικαστήριο, να ληφθούν υπόψη για την ειδικής φύσεως προστασία, η οποία συνδέεται στενότερα με τα δεδομένα και με την απόκτησή τους, οι δραστηριότητες αυτές δεν πρέπει να ληφθούν υπόψη, κατά μείζονα λόγο, για την προστασία βάσει του δικαιώματος του δημιουργού, η οποία δεν συνδέεται τόσο στενά με την απόκτηση των δεδομένων, αλλά εστιάζεται μάλλον στην παρουσίασή τους.

Ε — Επί *του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος, στοιχείο β*

25. Με το δεύτερο υποερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί από το Δικαστήριο να διευκρινίσει αν η «επιλογή ή διευθέτηση» του περιεχομένου της βάσεως δεδομένων, η εξέταση των οποίων επιτρέπει να εξακριβωθεί αν υφίστανται οι προϋποθέσεις προστασίας βάσει του δικαιώματος του δημιουργού, μπορεί να έγκειται και σε σοβαρή σημασιολογική προσθήκη σε προϋπάρχοντα δεδομένα.

26. Το ερώτημα που τίθεται ουσιαστικά είναι αν το γεγονός, για παράδειγμα, ότι προσδίδονται περαιτέρω ειδικά χαρακτηριστικά σε στοιχείο που έχει εισαχθεί σε βάση δεδομένων, συνιστά πράξη «επιλογής ή διευθετήσεως» επαρκή προκειμένου να εξασφαλιστεί προστασία βάσει του άρθρου 3. Το αιτούν δικαστήριο αναφέρει ως παράδειγμα τον προσδιορισμό της ημερομηνίας μιας συγκεκριμένης συναντήσεως μεταξύ δύο ποδοσφαιρικών ομάδων.

27. Φρονώ ότι το παρόν υποερώτημα απορρέει από μια εσφαλμένη παραδοχή. Πράγματι, όλες οι ενδείξεις που αφορούν κάθε συνάντηση ενός συγκεκριμένου πρωταθλήματος *πρέπει να θεωρηθεί ότι έχουν προσδιοριστεί πριν από την εισαγωγή των δεδομένων στη βάση δεδομένων*. Όπως έχει διευκρινίσει το Δικαστήριο, στην περίπτωση προγράμματος ποδοσφαιρικών αγώνων, τα αρχικά δεδομένα που εισάγονται στη βάση δεδομένων δεν είναι όλες οι ομάδες και όλες οι πιθανές ημερομηνίες, *αλλά οι συγκεκριμένες περιστάσεις κάθε μεμονωμένης συναντήσεως που θα πρέπει να διεξαχθεί* (ημερομηνία, ομάδες, τόπος κ.λπ.)[11]. Ο καθορισμός, δηλαδή, όλων των χαρακτηριστικών κάθε συναντήσεως συνδέεται με τη φάση δημιουργίας των δεδομένων —η οποία, όπως προαναφέρθηκε, δεν προστατεύεται βάσει της οδηγίας— και δεν μπορεί να θεωρηθεί αποτέλεσμα ή συνέπεια της οργανώσεως των δεδομένων σε βάση δεδομένων.

28. Αντιθέτως, το αιτούν δικαστήριο λαμβάνει, προφανώς, ως σημείο εκκινήσεως την παραδοχή ότι στη βάση δεδομένων εισάγονται, στην πράξη, μερικοί απλοί κατάλογοι: όλες οι ομάδες του πρωταθλήματος, όλες οι πιθανές ημερομηνίες και ώρες των συναντήσεων. Σε αυτή την οπτική, ο καθορισμός των ειδικών χαρακτηριστικών κάθε συναντήσεως (συμμετέχουσες ομάδες, ημέρα και ώρα) πραγματοποιείται *μετά* την εισαγωγή των αρχικών δεδομένων στη βάση δεδομένων και αποτελεί *προϊόν* της.

29. Θεωρώ ότι μια τέτοια ερμηνεία των πραγματικών περιστατικών είναι εσφαλμένη. Στη βάση δεδομένων δεν εισάγονται οι γενικοί κατάλογοι των ομάδων και των πιθανών ημερομηνιών και ωρών. Εισάγονται όλες οι επιμέρους συναντήσεις που πρέπει να πραγματοποιηθούν, *κάθε μία με τα πλήρη χαρακτηριστικά της*: ώρα, ημέρα, ομάδες. Η μετάβαση από τους γενικούς καταλόγους (για παράδειγμα, ομάδες Α, Β, Γ, Δ κ.λπ., ημερομηνίες χ, ψ, ω κ.λπ.) στον καθορισμό των επιμέρους συναντήσεων (για παράδειγμα, ομάδα Α κατά ομάδας Β την ημερομηνία χ) *συνδέεται με τη φάση της δημιουργίας των δεδομένων*, η οποία προηγείται της εισαγωγής τους στη βάση δεδομένων.

30. Κατά συνέπεια, στερούνται επιρροής οι λεπτομερείς επισημάνσεις με τις οποίες οι ενάγοντες της κύριας δίκης, προσπάθησαν να αποδείξουν ότι η εργασία καθορισμού των χαρακτηριστικών κάθε επιμέρους αγώνα δεν είναι καθαρά αυτόματη, αλλά απαιτεί σημαντική ικανότητα και εξειδίκευση. Πράγματι, η δραστηριότητα αυτή είναι απολύτως προκαταρκτική και διακρίνεται από τη δημιουργία της βάσεως δεδομένων.

31. Η προαναφερθείσα ερμηνεία επιβεβαιώνεται από τη νομολογία του Δικαστηρίου, και ιδίως από τα αποσπάσματα με τα οποία υπογραμμίζεται η ανάγκη τα επιμέρους στοιχεία που απαρτίζουν μια βάση δεδομένων να έχουν αυτοτελή πληροφοριακή αξία[12]. Πράγματι, φρονώ ότι γενικοί κατάλογοι ομάδων, ημερομηνιών και ωρών δεν μπορούν να θεωρηθούν αληθινά «πληροφοριακοί». Τέτοιου είδους αξία μπορεί να έχει μόνο το σύνολο των χαρακτηριστικών κάθε επιμέρους συναντήσεως.

32. Ανεξαρτήτως των προεκτεθέντων, φρονώ ότι, με αφηρημένους όρους, ανεξαρτήτως των περιστάσεων της κρινόμενης υποθέσεως, η απάντηση στο υποερώτημα πρέπει να είναι καταφατική. Η απόδοση, δηλαδή, σημασιολογικού περιεχομένου σε προϋπάρχοντα στοιχεία δεδομένων —μέσω της εισαγωγής τους σε βάση δεδομένων— μπορεί να συνιστά «διευθέτηση του περιεχομένου» η οποία επιδέχεται προστασία βάσει του δικαιώματος του δημιουργού. Πράγματι, κατά τη γνώμη μου δεν υπάρχει αμφιβολία ότι, σύμφωνα με το πνεύμα της οδηγίας, το γεγονός ότι η εισαγωγή δεδομένων σε βάση δεδομένων τους προσδίδει περαιτέρω αξία ή σημασία μπορεί να ασκεί επιρροή, στο πλαίσιο συνολικής εκτιμήσεως, προκειμένου να αναγνωριστεί η προστασία της βάσεως δεδομένων βάσει του δικαιώματος του δημιουργού. Αυτός ακριβώς είναι, εξάλλου, ο σκοπός της διατάξεως, με την οποία

11 — Αποφάσεις C-46/02, Fixtures Marketing, προαναφερθείσα στην υποσημείωση 3 (σκέψεις 41 και 42), C-338/02, Fixtures Marketing, προαναφερθείσα στην υποσημείωση 3 (σκέψη 31), και C-444/02, Fixtures Marketing, προαναφερθείσα στην υποσημείωση 3 (σκέψη 47).

12 — Βλ. ανωτέρω, υποσημείωση 10.

προστατεύεται αυτό που «προσθέτει» κατά κάποιο τρόπο μια βάση δεδομένων, στα αρχικά δεδομένα που εισάγονται σε αυτή. Στην περίπτωση των δεδομένων που χαρακτηρίζουν τις συναντήσεις ποδοσφαιρικού πρωταθλήματος, εντούτοις, *όλα* τα στοιχεία αυτά περιλαμβάνονται στα αρχικά δεδομένα και δεν συνιστούν προϊόν της εισαγωγής των δεδομένων στη σχετική βάση.

ΣΤ — *Επί του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος, στοιχείο γ*

33. Με το τρίτο υποερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ερωτά το Δικαστήριο ποια είναι η έννοια της «πνευματικής εργασίας του δημιουργού» βάσεως δεδομένων. Το ερώτημα συνδέεται προφανώς με το γεγονός ότι το άρθρο 3 της οδηγίας θέτει ως προϋπόθεση για την προστασία βάσει του δικαιώματος του δημιουργού ακριβώς το γεγονός ότι η βάση δεδομένων αποτελεί, λόγω της επιλογής ή της διευθετήσεως του περιεχομένου της, πνευματικό δημιούργημα. Ειδικότερα, το αιτούν δικαστήριο ερωτά αν, για να υπάρχει πνευματικό δημιούργημα, αρκεί ή όχι η «σημαντική εργασία και ικανότητα» του δημιουργού («significant labour and skill»).

34. Το τρίτο υποερώτημα απορρέει επίσης κατά πάσα πιθανότητα από την, εσφαλμένη κατά τη γνώμη μου, παραδοχή ότι οι προσπάθειες τις οποίες καταβάλλουν οι διοργανώτριες εταιρίες προκειμένου να καθορίσουν τις ομάδες, τις ημερομηνίες και τις ώρες των διαφόρων συναντήσεων του πρωταθλήματος και οι οποίες ασφαλώς απαιτούν μια συγκεκριμένη ποσότητα εργασίας και οργανωτικής πείρας, συνδέονται με τη δημιουργία της βάσεως δεδομένων. Στην πραγματικότητα, όπως προανέφερα, οι προσπάθειες αυτές συνδέονται, αντιθέτως, με την προηγούμενη φάση της δημιουργίας των δεδομένων, η οποία δεν μπορεί να ληφθεί υπόψη για την εκτίμηση του δικαιώματος προστασίας της βάσεως δεδομένων.

35. Σε κάθε περίπτωση, και αν ακόμα παραμεριστεί αυτή η άποψη και το ερώτημα του αιτούντος δικαστηρίου γίνει νοητό με αφηρημένους όρους, η απάντηση είναι κατά την άποψή μου μια και μόνη: προϋπόθεση για την προστασία βάσει του δικαιώματος του δημιουργού είναι να χαρακτηρίζεται η βάση δεδομένων από ένα «δημιουργικό» στοιχείο και δεν αρκεί η δημιουργία της να απαιτεί εργασία και ικανότητα.

36. Ως γνωστόν, στο εσωτερικό της Ένωσης ισχύουν διαφορετικές προδιαγραφές όσον αφορά το απαιτούμενο γενικά επίπεδο πρωτοτυπίας για την αναγνώριση της προστασίας του δικαιώματος του δημιουργού[13]. Ειδικότερα, στις χώρες εκείνες της Ένωσης που χαρακτηρίζονται από την παράδοση του κοινού δικαίου, το κριτήριο αναφοράς είναι παραδοσιακά να απαιτείται «εργασία, δεξιότητες ή προσπάθεια» (labour, skills or effort). Για τον λόγο αυτόν, στο Ηνωμένο Βασίλειο, για παράδειγμα, οι βάσεις δεδομένων προστατεύονταν γενικά, πριν από την έναρξη ισχύος της οδηγίας, βάσει του δικαιώματος του δημιουργού. Μια βάση δεδομένων προστατευόταν βάσει του δικαιώματος του δημιουργού, αν ο δημιουργός της χρειάστηκε, για να τη δημιουργήσει, να καταβάλει κάποια προσπάθεια ή να χρησιμοποιήσει κάποιες δεξιότητες. Αντιθέτως, στις χώρες που ακολουθούν την παράδοση της ηπειρωτικής Ευρώπης, απαιτείται, γενικά, για την αναγνώριση προστασίας βάσει του δικαιώματος του δημιουργού, το έργο να διαθέτει ένα στοιχείο δημιουργικότητας ή να εκφράζει κατά κάποιον τρόπο την προσωπικότητα του δημιουργού του, μολονότι αποκλείεται σε κάθε περίπτωση οποιαδήποτε αξιολόγηση σχετική με την ποιότητα ή την «καλλιτεχνική» φύση του έργου.

13 — Στην αρχική πρόταση οδηγίας της Επιτροπής της 13ης Μαΐου 1992 [COM(92) 24 τελικό], οι εθνικές αποκλίσεις σχετικά με την πρωτοτυπία αναφέρονταν μεταξύ των λόγων που συνηγορούσαν υπέρ της εναρμονίσεως της προστασίας των βάσεων δεδομένων (βλ. σημείο 2.2.5).

37. Συναφώς, δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η οδηγία δέχεται, όσον αφορά την προστασία βάσει του δικαιώματος του δημιουργού, μια έννοια πρωτοτυπίας που υπερβαίνει την απλή «μηχανική» προσπάθεια, η οποία απαιτείται για την απόκτηση των δεδομένων και την εισαγωγή τους στη βάση δεδομένων. Για να προστατεύεται βάσει του δικαιώματος του δημιουργού, μια βάση δεδομένων πρέπει, όπως αναφέρεται ρητώς στο άρθρο 3 της οδηγίας, να αποτελεί «πνευματικό δημιούργημα». Η έκφραση αυτή δεν αφήνει περιθώριο αμφιβολιών και ακολουθεί την τυπική διατύπωση του δικαιώματος του δημιουργού σύμφωνα με την παράδοση της ηπειρωτικής Ευρώπης.

38. Είναι σαφές ότι δεν είναι δυνατόν να προσδιοριστεί άπαξ διά παντός, με γενικούς όρους, πότε υφίσταται «πνευματικό δημιούργημα». Πρόκειται για εκτίμηση η οποία, όπως προανέφερα, δεν είναι απαραίτητο να γίνει εν προκειμένω. Σε κάθε περίπτωση, πρόκειται για εκτίμηση η οποία, εφόσον επιβάλλεται, εναπόκειται στο εθνικό δικαστήριο και πραγματοποιείται βάσει των περιστάσεων κάθε επιμέρους συγκεκριμένης περιπτώσεως.

39. Το Δικαστήριο έχει παράσχει ορισμένες ενδείξεις σχετικά και έχει υπογραμμίσει, ιδίως, ότι η προστασία βάσει του δικαιώματος του δημιουργού, την οποία αναγνωρίζει το άρθρο 3 της οδηγίας για τις βάσεις δεδομένων, καθώς και το άρθρο 1, παράγραφος 3, της οδηγίας 91/250[14] για τα προγράμματα ηλεκτρονικού υπολογιστή και το άρθρο 6 της οδηγίας 2006/116[15] για τις φωτογραφίες, προϋποθέτει ότι πρόκειται για έργα «πρωτότυπα υπό την έννοια ότι είναι αποτέλεσμα προσωπικής πνευματικής εργασίας του δημιουργού τους»[16].

40. Συναφώς, το Δικαστήριο έχει αποφανθεί, επίσης, ότι πνευματικό δημιούργημα υπάρχει όταν το έργο αντανακλά την προσωπικότητα του δημιουργού: αυτό συμβαίνει αν ο δημιουργός είχε τη δυνατότητα να προβεί σε ελεύθερες και δημιουργικές επιλογές[17]. Το Δικαστήριο έχει, επίσης, διευκρινίσει ότι, γενικά, όταν τα χαρακτηριστικά του έργου υπαγορεύονται από την τεχνική λειτουργία του, δεν πληρούται το κριτήριο της πρωτοτυπίας[18].

41. Αυτό που προσπάθησε ουσιαστικά να επιτύχει ο νομοθέτης της οδηγίας είναι μια μορφή συμβιβασμού/συμφιλιώσεως των κατευθύνσεων που ακολουθούνταν στα διάφορα κράτη της Ένωσης κατά τον χρόνο εκδόσεως της οδηγίας. Για την προστασία βάσει του δικαιώματος του δημιουργού, επελέγη το «αυστηρότερο» παράδειγμα των χωρών που ακολουθούν την παράδοση της ηπειρωτικής Ευρώπης, ενώ για την ειδικής φύσεως προστασία επελέγη ένα κριτήριο αναφοράς που πρακτικά πλησιάζει περισσότερο την παράδοση του κοινού δικαίου[19].

42. Πρόκειται, όπως καθίσταται σαφές, για μάλλον γενικές ενδείξεις, τις οποίες, εξάλλου, δεν είναι απαραίτητο να σχολιάσω περισσότερο εδώ, εφόσον, όπως προανέφερα, στην περίπτωση προγράμματος ποδοσφαιρικών αγώνων, εισάγονται στη βάση δεδομένων αυτοτελείς και ήδη πλήρεις ενημερωτικές μονάδες, *οι οποίες δεν αποκτούν καμία νέα σημασία μέσω της εισαγωγής τους στη βάση δεδομένων*.

14 — Οδηγία 91/250/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 14ης Μαΐου 1991, για τη νομική προστασία των προγραμμάτων ηλεκτρονικών υπολογιστών (ΕΕ L 122, σ. 42).

15 — Οδηγία 2006/116/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 2006, για τη διάρκεια προστασίας του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας και ορισμένων συγγενικών δικαιωμάτων (κωδικοποίηση) (ΕΕ L 372, σ. 12).

16 — Απόφαση της 16ης Ιουλίου 2009, C-5/08, Infopaq International (Συλλογή 2009, σ. I-6569, σκέψη 35). Επισημαίνεται, επίσης, ότι η ορολογία που χρησιμοποιείται στις τρεις προαναφερθείσες οδηγίες είναι η ίδια σε ορισμένες γλωσσικές εκδοχές, ενώ σε άλλες (όπως π.χ. η ιταλική), μολονότι παρουσιάζει ελαφρές αποκλίσεις, αποδεικνύει σαφώς τη βούληση του νομοθέτη να αναφερθεί στην ίδια έννοια.

17 — Απόφαση της 1ης Δεκεμβρίου 2011, C-145/10, Painer (Συλλογή 2011, σ. I-12533, σκέψεις 88 και 89).

18 — Απόφαση της 22ας Δεκεμβρίου 2010, C-393/09, Bezpečnostní softwarová asociace (Συλλογή 2010, σ. I-13971, σκέψη 49).

19 — Βλ., συναφώς, και το προαναφερθέν στην υποσημείωση 6 έγγραφο εργασίας της Επιτροπής (σημείο 1.1).

43. Το γεγονός ότι η προστασία των βάσεων δεδομένων βάσει του δικαιώματος του δημιουργού υπόκειται σε μάλλον αυστηρή προϋπόθεση πρωτοτυπίας δεν σημαίνει, ασφαλώς, ότι οι «μηχανικές» προσπάθειες για την απόκτηση των δεδομένων δεν ασκούν επιρροή για τους σκοπούς της οδηγίας. Αντιθέτως, ο ουσιαστικός σκοπός του άρθρου 7, το οποίο αφορά την ειδικής φύσεως προστασία, είναι ακριβώς η προστασία τέτοιων δραστηριοτήτων. Το γεγονός ότι το Δικαστήριο απέκλεισε την εφαρμογή της προστασίας αυτής στην περίπτωση των προγραμμάτων ποδοσφαιρικών αγώνων δεν μειώνει τη γενικότερη σημασία της.

44. Εξάλλου, κατ' αρχήν, ακόμα και ένα πρόγραμμα ποδοσφαιρικών αγώνων μπορεί, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, να τύχει προστασίας βάσει του δικαιώματος του δημιουργού, αν κατά την πρακτική υλοποίησή του, ο δημιουργός ενσωμάτωσε επαρκώς πρωτότυπα στοιχεία. Για παράδειγμα, πρόγραμμα που χαρακτηρίζεται από ιδιαίτερο τρόπο παρουσιάσεως των συναντήσεων, με χρησιμοποίηση χρωμάτων και άλλων γραφιστικών στοιχείων, θα μπορούσε αναμφίβολα να τύχει προστασίας βάσει του δικαιώματος του δημιουργού δυνάμει της οδηγίας. Η προστασία αυτή, εντούτοις, θα καλύπτει μόνο τον *τρόπο* παρουσιάσεως και όχι τα δεδομένα που περιέχονται στη βάση. Στην κρινόμενη υπόθεση, το πρόγραμμα ποδοσφαιρικών αγώνων το οποίο παράγουν οι διοργανώτριες εταιρίες δεν φαίνεται να χαρακτηρίζεται από κάποιον πρωτότυπο τρόπο παρουσιάσεως των δεδομένων: εντούτοις, η εξακρίβωση του γεγονότος αυτού απόκειται στο εθνικό δικαστήριο, το οποίο θα πρέπει να λάβει υπόψη και τις προεκτεθείσες ενδείξεις τις οποίες έχει παράσχει το Δικαστήριο.

Ζ — *Πρόταση όσον αφορά το πρώτο προδικαστικό ερώτημα*

45. Η εξέταση των τριών υποερωτημάτων επέτρεψε τη διευκρίνιση ορισμένων βασικών πτυχών της προστασίας των βάσεων δεδομένων βάσει του δικαιώματος του δημιουργού δυνάμει της οδηγίας. Διευκρινίστηκε, ιδίως, ότι η προσπάθεια που καταβάλλεται για τη δημιουργία των δεδομένων δεν μπορεί να ληφθεί υπόψη για την εκτίμηση του δικαιώματος προστασίας της βάσεως δεδομένων καθεαυτήν (πρώτο υποερώτημα). Δεύτερον, έγινε σαφές ότι, αν και η προσθήκη νέων στοιχείων στα προϋφιστάμενα δεδομένα, ως συνέπεια της εισαγωγής τους στη βάση δεδομένων, μπορεί να ασκεί επιρροή για την εκτίμηση της υπάρξεως δικαιώματος προστασίας, στην περίπτωση σειράς ποδοσφαιρικών συναντήσεων που εισάγονται σε βάση δεδομένων δεν υφίσταται κάποιος «εμπλουτισμός» των προϋφισταμένων δεδομένων (δεύτερο υποερώτημα). Τέλος, διαπιστώθηκε ότι η απλή προσπάθεια ή δεξιότητα δεν αρκεί προκειμένου να μπορεί να χαρακτηριστεί η βάση δεδομένων πνευματικό δημιούργημα προστατευόμενο βάσει του δικαιώματος του δημιουργού (τρίτο υποερώτημα). Κατόπιν των παρατηρήσεων αυτών, είναι δυνατόν να διατυπωθεί η απάντηση στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα.

46. Προτείνω, συνεπώς, στο Δικαστήριο να απαντήσει στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα, ότι μια βάση δεδομένων μπορεί να προστατεύεται βάσει του δικαιώματος του δημιουργού, κατά την έννοια του άρθρου 3 της οδηγίας 96/9, μόνον όταν αποτελεί πρωτότυπο πνευματικό δημιούργημα. Για να διαπιστωθεί αν πληρούται η προϋπόθεση αυτή, δεν μπορούν να ληφθούν υπόψη οι δραστηριότητες που αφορούν τη δημιουργία των δεδομένων. Στην περίπτωση προγράμματος ποδοσφαιρικών αγώνων, δραστηριότητα δημιουργίας των δεδομένων αποτελεί ο προσδιορισμός όλων των στοιχείων που αφορούν κάθε επιμέρους συνάντηση.

IV – Επί του δευτέρου προδικαστικού ερωτήματος

47. Με το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί από το Δικαστήριο να αποφανθεί αν η προστασία βάσει του δικαιώματος του δημιουργού την οποία προβλέπει η οδηγία συνιστά τον μόνο δυνατό τύπο προστασίας για βάση δεδομένων ή αν, αντιθέτως, το εθνικό δίκαιο μπορεί να αναγνωρίσει την ίδια προστασία και σε βάσεις δεδομένων οι οποίες δεν διαθέτουν τις προϋποθέσεις που τάσσει η οδηγία.

48. Το αιτούν δικαστήριο αναφέρει ρητώς στη διάταξη περί παραπομπής ότι διατηρεί μικρές μόνον αμφιβολίες όσον αφορά την απάντηση στο ερώτημα. Πράγματι, η απάντηση θα είναι σύντομη. Είναι σαφές ότι η εναρμόνιση της προστασίας των βάσεων δεδομένων βάσει του δικαιώματος του δημιουργού, η οποία επιχειρείται με την οδηγία, είναι εξαντλητική και δεν επιδέχεται αναγνώριση περαιτέρω δικαιωμάτων σε εθνικό επίπεδο.

49. Το γεγονός ότι αυτή ήταν η βούληση του νομοθέτη προκύπτει αδιαμφισβήτητα από την ανάγνωση των αιτιολογικών σκέψεων της οδηγίας. Για παράδειγμα, στην τρίτη αιτιολογική σκέψη επισημαίνονται τα εξής:

«οι υφιστάμενες διαφορές οι οποίες έχουν στρεβλωτικό αποτέλεσμα στη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς θα πρέπει να καταργηθούν και να αποτραπεί η δημιουργία νέων, ενώ δεν θα πρέπει να εξαλειφθούν οι διαφορές οι οποίες δεν θα επηρεάζουν δυσμενώς τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς ή την ανάπτυξη μιας αγοράς πληροφοριών εντός της Κοινότητας».

50. Στο ίδιο πνεύμα, η δωδέκατη αιτιολογική σκέψη ορίζει:

«η εν λόγω επένδυση σε σύγχρονα συστήματα αποθήκευσης και ανάκτησης πληροφοριών δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί στην Κοινότητα χωρίς τη δημιουργία ενός σταθερού και ομοιόμορφου καθεστώτος για τη νομική προστασία των δικαιωμάτων των κατασκευαστών βάσεων δεδομένων».

51. Το επιχείρημα όμως που κλείνει οριστικά το ζήτημα φρονώ ότι περιέχεται στο άρθρο 14 της οδηγίας. Η εν λόγω διάταξη προβλέπει ειδικό μεταβατικό καθεστώς για τις βάσεις δεδομένων οι οποίες προστατεύονταν προηγουμένως βάσει του δικαιώματος του δημιουργού δυνάμει εθνικών κανόνων, αλλά δεν πληρούν τις προϋποθέσεις προστασίας βάσει του δικαιώματος του δημιουργού κατά την έννοια της οδηγίας. Οι εν λόγω βάσεις δεδομένων συνεχίζουν να προστατεύονται βάσει του δικαιώματος του δημιουργού, για την υπολειπόμενη διάρκεια προστασίας την οποία προέβλεπε το προϊσχύσαν εθνικό καθεστώς. Είναι σαφές ότι ο εν λόγω κανόνας δεν θα είχε κανένα νόημα αν, μετά την έναρξη ισχύος της οδηγίας, ήταν δυνατόν να συνεχίσει να αναγνωρίζεται από εθνικό δίκαιο για απεριόριστο χρονικό διάστημα προστασία βάσεως δεδομένων που δεν πληροί τις προϋποθέσεις προστασίας κατά την έννοια της οδηγίας. Πράγματι, αν ίσχυε κάτι τέτοιο, το «εθνικό» δικαίωμα του δημιουργού θα συνέχιζε να εφαρμόζεται αυτοτελώς και δεν θα υπήρχε καμία ανάγκη να προβλεφθεί μεταβατικός κανόνας για τις βάσεις δεδομένων οι οποίες, σύμφωνα με την οδηγία, δεν είναι αρκούντως πρωτότυπες ώστε να επιδέχονται προστασία.

52. Για τους λόγους αυτούς, στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι η οδηγία απαγορεύει την αναγνώριση από εθνικό δίκαιο προστασίας βάσεως δεδομένων που δεν διαθέτει τις προϋποθέσεις τις οποίες τάσσει το άρθρο 3 της οδηγίας βάσει του δικαιώματος του δημιουργού.

V – Πρόταση

53. Κατόπιν των προεκτεθέντων, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στα προδικαστικά ερωτήματα του Court of Appeal ως εξής:

«1. Μια βάση δεδομένων μπορεί να προστατεύεται βάσει του δικαιώματος του δημιουργού, κατά την έννοια του άρθρου 3 της οδηγίας 96/9/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Μαρτίου 1996, σχετικά με τη νομική προστασία των βάσεων δεδομένων, μόνον όταν αποτελεί πρωτότυπο πνευματικό δημιούργημα. Για να διαπιστωθεί αν πληρούται η προϋπόθεση αυτή, δεν μπορούν να ληφθούν υπόψη οι δραστηριότητες που αφορούν τη δημιουργία των δεδομένων. Στην περίπτωση προγράμματος ποδοσφαιρικών αγώνων, δραστηριότητα δημιουργίας των δεδομένων αποτελεί ο προσδιορισμός όλων των στοιχείων που αφορούν κάθε επιμέρους συνάντηση.

2. Η προαναφερθείσα οδηγία απαγορεύει την αναγνώριση από εθνικό δίκαιο προστασίας βάσεως δεδομένων που δεν διαθέτει τις προϋποθέσεις τις οποίες τάσσει το άρθρο 3 της οδηγίας βάσει του δικαιώματος του δημιουργού.»